

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 10.

V Ljubljani 1. oktobra 1884.

Leto XIV.

Sirota.

Ihar strašno besneč
Vše pozno v noč bobni;
In mesec prej blestèč
Otožno zabledi.

Ne čuje petje se,
Ne vidi zvezdic žár;
V bridkosti vse je, mrè,
Razsaja ljut vihár.

V samoti tam nekdo
Britkó drhtí, ječí,
Ozira se v nebó
In moli in solzi.

Sirota uboga je,
Mori jo mraz in glád;
V britkostnej bédi je
Uboga sirotčád.

Umrli so jej vsi,
Ločili se 'z svetá,
Le ona tú trpi
Ter moli iz sreá.

Molitev vroča vrè
Tjà gori do nebá,
Kjer biva Bogec zlat
Kjer neha béda vsa.

Zrelogorec Vipavski.

Poštné hranilnice.

Otroci ljubi! majheni ste še in mladi ter ste najrajše domá pri svojih roditeljih, bratih in sestrah, s katerimi vsak dan občujete; a óni izmed vas, ki hodijo v šolo, občujejo tudi z učiteljem in svojimi součenci. Ali nikarte misliti, da je to že ves svet; mnogo mnogo še drugih ljudi živi na svetu, s katerimi tudi vi pridete po večkrat v kako dotiko. Vsi ti ljudje živé v manjših ali večjih družbah, po vaséh, trgih, večjih ali manjših mestih ter na različnih krajih bodi si katere koli dežele. Da

morejo ljudje drug drugega podpirati in braniti, zvezani so v velike družbe. Tako veliko družbo ljudi, ki ima svojega vrhovnega poglavarja in iste postave, imenujemo državo. Vsak človek, ki pripada v to veliko družbo, imenuje se državljan. Tudi vi, čitatelji „Vrtčevi“, da-si še majhen in mladi, vendar ste državljan velike in mogočne države avstrijsko-ogerske monarhije.

Kraj, kjer ste se porodili, imenuje se vaš rojstveni kraj. V tem preljubeznjivem kraju je tekla vaša zibelka, cvetele so vam prve cvetice in prepevale ljube ptičice. Še ptičica zna in ljubi svoje gnezdo, kako bi človek mogel pozabiti svojega pristrčnega rojstvenega kraja! — Dežela, v kateri je naš rojstveni kraj, imenuje se tudi naša materina dežela. Nam Kranjcem je materina dežela Kranjsko, Štajercem Štajersko, Korošcem Koroško, Primorcem Primorsko, Čehom Češko, Moravcem Moravsko i. t. d. V materinej deželi je preživel vsak človek svojo mladost. Ondi nam je znan sleheren hribček in vsaka dolinica nas spomina veselih mladih časov; vsak studenec nam pripoveduje od preteklih mladih let. Lepi travniki in zelene ledinice nam kažejo, kako smo frgali prve cvetice, lovili pisane metulje in kako veselo se nam je stekalo naše mladénsko življenje. Kdo bi bil vendar tako mrzlega srca, da bi ne ljubil svoje materine dežele!

Ali pómneti vam je treba, otroci ljubi, da vse poprej rečene dežele, recimo: Kranjsko, Štajersko, Koroško i. t. d. so déli naše velike in mogočne države avstrijsko-ogerske monarhije. V tej veliki državi je razven nas Slovencev še mnogo mnogo drugih ljudstev, ki govoré različne jezike, imajo različne šege ali navade, ter so združena pod očetovsko oblast našega presvitlega cesarja Frana Josipa I. Avstrijsko-ogerska monarhija je tedaj naša občna domovina, katero ljubiti, ter za njen blagor delati in skrbeti je vsacega državljana sveta dolžnost.

Presvitli cesar Fran Josip I. je naš državni oblastnik, naš občni oče, ki prav po očetovski skrbi za pravi blagor in srečo vseh svojih podložnikov, ki živé v tej veliki državi ter so mnogih narodov in različnih jezikov. Vse svoje državljané bi rad videl srečne in zadovoljne, ter bi vsem rad storil to, kar je pravo in dobro, kakor dober oče svojim ljubim otročičem. Njegovo skrbno oko je vedno obrneno na blagor in korist države ter dela vedno na to, da bi se z učilnicami in drugimi primernimi napravami pospeševalo blagostanje državljanov. Ravno tako plemenite namene imajo tudi oni, kateri stojé našemu cesarju zvesto na strani, da mu pomagajo upravljati to veliko državo. Ti so cesarski kraljevi oblastniki, kateri imajo pravico, čast in oblast od cesarja. Presvitli cesar ima svoje ministre, v vsakej kronovini pa svoje namestnike ali deželne poglavarje. Vsaka dežela ima svoja okrožja s svojim poglavarjem in z uradniki, kateri v imenu presvitlega cesarja vladajo svoje okraje ter skrbé za njih srečo in blagostanje.

Za vzrejo in izomiko državljanov, kakor tudi za to, da bi se ljudem olajšalo potovanje iz jednega kraja na drugega ter bi lahko občevali tudi s tacimi, kateri živé daleč daleč od nas, ustanovila je država ogromno število občekoristnih naprav, recimo: učilnice, knjižnice, železnice, pošte in brzojavne urade i. t. d. K najlepšim in najkoristnejšim tem napravam se štejejo brez dvojbe c. kr. pošte. Le pomislite, otroci, ako bi bil kdo izmed nas v prelepem stolnem mestu našega cesarstva na Dunaji, ali pa v primorskem mestu Trstu,

ali bodi si v katerem koli mestu, ki je zelo daleč od našega domačega kraja, ne mogel bi se razgovarjati in občevati s svojimi rojaki, znanci in prijatelji, ako bi ne bilo prekorištnih poštних uradov, ki imajo nalogo, da izročujejo vsa pismena poročila v roke naših preljubih, ki bivajo daleč od nas, bodi si v katerem koli kraji. A ne samó liste in dopisnice, tudi novce in druge vrednostne stvari lahko vsak čas vzprejemamo in odpošiljamo po c. kr. poštних uradih. Več kakor štiri tisoč tacih občekoristnih uradov imamo v našem cesarstvu.

Hišo, v katerej je tak poštni urad, lahko poznate po cesarskem orlu in poštнем rogu, ki sta naslikana na lesenej tabli, visečej nad velikimi vrati poštne hiše. Dan in noč delajo v takej hiši pridni c. kr. poštni uradniki. Vse naše pošiljatve smemo z dobro vestjo zaupati poštним uradom, ki je hitro odpošljejo na določeni jim kraj, in država nam je porok, da nas odškoduje za vsako škodo, ako bi se kaka stvar, katero smo poštнем uradu izročili, bodi si izgubila ali pokvarila.

A ne samó to, da c. kr. poštni uradi vzprejemajo pisma in druge stvari ter je odpošiljajo na óne kraje, kamor smo je namenili, — državno upravníštvo naložilo jim je še drugo jako važno nalogo, namreč to nalogo, da avstrijskim podložnikom olajšujejo novce štediti (varovati).

Kaj znači beseda „štediti“?

Štediti se pravi vsako stvar čuvati ali varovati, čas s pridnostjo in delom dobro obračati, takih stvari si ne kupovati, ki nam jih ni neobhodno treba, menj potrošiti nego si pridobimo. Kdor je varičen, vselej poprej dobro prevdari, predno kaj izdá; on se vpraša, ali mu je stvar, katero kupuje, neobhodno potrebna ali ne, ali mu je koristna ali samó prijetna. Še le po tem prevdanku kupuje stvar, ker mu je znan prigovor, ki pravi: „Kdor kupuje, česar mu ni treba, izmanjkalo mu bode skoraj tega, česar mu je treba.“ Kdor pridno dela in štedi (hrani), temu se morda pripeti, da mu pomanjkanje pogleda v hišo, ali v hišo priti mu ne more.

Da bi ljudje laže štedili, imamo vže zdaj marsikatero koristne naprave. Tako imate vi, otroci, svoj „šparovček“, v katerega spravljate krajcarje, ki vam jih dadó roditelji ali sorodniki; po večjih mestih imamo v ta namen velike hranilnice, kamor ljudje svoje novce na obresti pokladajo. Ali vse te naprave ne zadostujejo, ker denar v vaših „šparovčkah“ ne narašča sam o sebi, a hranilnice po velikih mestih so navadno predaleč, da bi ljudje od vseh krajev nosili svoje novce vanje. Vse to je spoznalo državno upravníštvo ter reko: Državljeni, bodi si stari ali mladi, radi bi štedili, ali premalo je ugodnih naprav v ta namen; zatorej imajo odslej vsi poštni uradi od vsacega, bodi si kdor koli, vzprejemati prihranjene novce in jih koristno nalagati na obresti.

Kadar greste, otroci ljubi, mimo kake pošte, kamor ste vže izvestno kako pismo nesli od svojih starišev, ne pozabite, da na tej pošti je tudi hranilnica — poštna hranilnica — in da njeni uradniki so vsak čas pripravljeni, da vam pomagajo štediti. Poskusite samo jedenkrat. Vsak naj prešteje v svojem „šparovčku“ domá prihranjene krajcarje, in kdor najde, da ima 50 krajcarjev ali morda še več, vzame naj te denarje in jih nese na bližnjo pošto v poštno hranilnico. Dotični poštni uradnik vzprejel bode vsacega prav prijazno in mu vse razložil, česar mu je vedeti treba. Ako mu kdo izmed vas izroči svoje prihranjene krajcarje, zapisal jih bode v vložno knjižico, in to

knjižico bode potem vam izročil. Če imate potem zopet nekoliko nabranega denarja, ravno tako jih zopet lahko nesete na dotično pošto, in poštni uradnik vam bode vsak znesek sproti zapisal v vložno knjižico. Ves denar, kolikor ga je kdo vložil, ostane potem njegova svojina; kadar koli kdo hoče, dobi ga zopet lahko nazaj, in država, rekši družba vseh državljanov skupaj mu je porok, da se mu ne izgubi niti jeden krajcar.

A še nekaj je treba, da vam povem. Mala glavnica, katero je kdo vložil v poštno hranilnico, narašča mu ne le po poznejših ulogah, ki jih novič naloži, nego tudi sama o sebi po obrestih. Recimo, da bi kdo v 1. dan januarja kacega leta vložil sto krajcarjev (jeden goldinar), naraste mu ta vsota koncem leta na 103 krajcarje, in tako dobi vložnik za vsak v poštno hranilnico vloženi goldinar vsako leto, rekel bi, kakor v darilo za svoje štedenje, po tri krajcarje obresti. Ako je kdo vložil 10 gld. in jih pusti polnih 10 let v poštni hranilnici, dobi po pretečenih 10 letih 13 gld. 44 kr. iz hranilnice nazaj. Kdor pusti svojih 10 gld. 25 let v poštni hranilnici, naraste mu teh 10 gld. na 20 gld., rekši: iz jednega krajcarja sta mu narasla 2 krajcarja, iz jednega goldinarja dva goldinarja.

Pómneti je treba tudi še to, da ni treba čakati, da bi imel kdo ravno 50 kr. ter bi še le potem začel štediti svoje denarje; lahko začne tudi že s petimi krajcarji. Nihče naj ne misli, da je ta vsotica petih krajcarjev prepričla, ter ni vredno, da bi začel ž njimi štediti. Nek imovit človek, ki si je s pridnostjo, zmérnostjo in varičnostjo mnogo premoženja napravil, rekel je, da si je vse premoženje pridobil s tem, ker je krajcar h krajcarju pokladal a iz krajcarjev so mu narasli goldinarji. In ta človek je prav govoril, ker je delal, kakor nas uči narava sama. V naravi vidimo, da kapljica s kapljico naredi velikanske vodé, velotoke in morja, ki gonijo parostroje in nosijo ladije. Krajcarji se dadó primerjati vodenim kapljicam. Ako si nabereš pet denarnih kapljic — pet krajcarjev — ne odlašaj štediti, nego urno pojdi k poštnemu uradu, kjer dobiš od poštnega uradnika za svojih 5 krajcarjev tako imenovano hranilno-karto, ki ima ta namen, da si lahko prihraniš tudi menj nego 50 krajcarjev. Na to karto se prilépi marka za 5 kr. Kadar koli si prihraniš zopet novih 5 kr., kupiš si novo marko za 5 kr. in jo prilépiš na hranilno-karto. Kadar ima karta 10 tacih mark, vredna je 50 kr., in ti jo neseš k poštnemu uradniku, kateri jo vzprejme za vlogo 50 krajcarjev. Ako še nimaš vložne knjižice in oddaš hranilno-karto, ki ima prilépljenih 10 mark po 5 kr., dobiš od poštnega uradnika rečeno knjižico, v katero ti zapiše, da si si prištedil 50 kr. in jih vložil v poštno hranilnico; ako pa že imaš vložno knjižico, zapiše ti vanjo prihranjeno vsoto od 50 krajcarjev kot novo vlogo.

Takó vam sem povedal, otroci ljubi, kar vam je vediti treba o poštnih hranilnicah. Preberite ta sestavek po večkrat, bodite pridni ves čas svojega življenja, delajte pridno in bodite varični. Kdor je priden in štedi, tega se denar drži, a lenega se denar ne prime. Kdor je varičen v mladosti, temu se ni bati béde; kdor se ne priuči štediti v mladosti, ta se pozneje varičnosti privadil ne bo nikoli.

Kdor želi še podrobnejšega poduka o poštnih hranilnicah, ta naj stopi k poštnemu uradu, kateri mu je najbliže, in poštni uradniki mu bodo z veseljem pojasnili vse, česar mu je vedeti treba.

(Po nemškem predelal Ivan Tomšič).

Kralj Matjaž.

(Priobčuje Fr. Hubad.)

I.

narodnih pripovedkah živi kralj Matjaž še denes. Otroci govoré, kadar se igrajo :

„Križ kraž,
Kralj Matjaž,
Daj mi groš,
Bom si kupil nož,
Luknjo vrtal, — poč!“

Priprosto ljudstvo misli, da kralj Matjaž spi v nekej gori, ki je najvišja na zemlji, a njen vrh je počen. V votlini leži vsa vojska Matjaževa na trebuhu in spi. Iz votline pelje pot, ki je zavarovan z durmi. Nihče ne more iz votline, a noter gre lahko vsak, kdor najde duri.

Sredi vojakov stoji miza od slonove kosti. Za mizo sedi kralj Matjaž in spi. Njegove brke so že vzrasle skozi mizo in se ovijajo okolo miznih nog. Kadar bodo ovite vse štiri noge, probudil se bode kralj Matjaž. Poslal bode svoje poslance, palčke ali kraljičke, na svet. Kadar se bodo poslanci vrnili, začel bode buditi svoje vojake in kadar bode vsa vojska na nogah, prišel bode na svitlo óno leto, v katerem bode velika noč na dan sv. Jurija. Tedaj se bode začela strahovita vojska. Kralj Matjaž bode zgubil vse vojake, samo sedem mu jih bode ostalo. Teh sedem bode gnal pod lipo, kder bodo odpočili ter ž njim premagali ves svet.

(Zapisal M. Heric.)

II.

Matjaž je bil kmet na Ogerskem. Ko je bil umrl tedanji kralj, zbrali so se velikaši, da bi volili novega kralja. Oni dan, ko je bilo voliti, šel je Matjaž na polje orat. O póludne mu je prinesla žena kosilo. Matjaž je preobrn timer oralo (plug), postavil jed na železo in mislil : „Volilci jedó pri srebernej mizi takisto, kakor jaz pri železnej.“

Ko je južinal, ugledal je najedenkrat krono v zraku, ki mu je stala nad glavo. Matjaž zgrabi otiko, da bi krona ne padla nanj. Z otiko odbije kosec krone, ali ona mu vender pade na glavo in ostane na njej.

Skoraj po tem se pripeljejo volilci z zlatom okovanim vozom, posadé Matjaža vanj in ga peljejo v mesto ter okličejo za ogerskega kralja.

Tako je postal Matjaž kralj ogerski in slovenski, samo da ni imel cele krone, ker jej je bil odsekal kosec z otiko.

Bil je prijazen svojim podložnikom, ljubil pravico in ostro kažnjeval vsako hudobijo.

Plemenitaži so ga začeli sovražiti, ker jih je krotil ter ni pripuščal zatirati ubozega kmeta. Sklenili so zatorej, da ga bodo umorili.

Ali Matjaž izvé njihove hudobne namere, zbeži na Moravsko in začné kopati premog pri Olomucu. Preživel je ondu celih sedem let.

Ali božja roka je pokazala Ogrom očitno, koliko krivico so storili svojemu kralju. Vseh sedem let ni padlo niti kapljice dežjá po Ogerskej, in ljudje so umirali od žeje in od gladi. Začeli so zatorej iskati kralja Matjaža, ali niso ga našli. Necega dne je ugledal mož, h kateremu je hodil Matjaž jést, da njegov gost je s srebrno žlico. Radoveden ogleda žlico in najde na njej Matjaževo imé. Hitro razglasi to novico po vsej okolici. Ogri pridejo, uklenejo Matjaža z zlatimi verigami, peljejo ga na Ogersko nazaj in ga posadé zopet na préstol.

Ali njegova pravičnost mu novič nakoplje sovraštvo plemenitažev; zopet se dogovoré, da ga bodo umorili. Matjaž zbere svojo vojsko in otide k Čehom v Blansko goro, kder spi še denes s svojimi vojaki. Kadar pride čas, vzbudil se bode in premagal ves svet.

(Zapisal M. Murko.)

III.

Živela je žena, ki je imela jednoletnega otroka. Bila je siromašna, in ljudje so jo zaničevali. Zatorej se napoti in gre z otrokom po svetu. Hodila je že dva dni okolo, a nikjer ni dobila prenočišča. Zdajci pride v velik gozd. Zašla je ter ni mogla najti pravega pota. Tavajoč po gozdu, najde več miz, obloženih z najdražimi jedmi.

Mati sede z otrokom za mizo ter se najesta do sitega. Potem se začne otrok igrati z igračami, ki so ležale po tleh. Radovedna je žena, kaj pomenijo mize; gleda sém, gleda tjà, a povsod vidi pripravljene mize. Naprej idoč, pride do visoke gore. Tu zagleda železna vrata, ki so peljala v goro. Vojak je stal pri njih na straži.

Žena prosí vojaka, naj bi jej odprl. Vojak odpre in žena stopi v goro. Ali glej, zdajci zaloputnejo vrata takó trdo za njo, da se zemlja strese. Žena ide dalje. Na desnej in levej ob potu so ležali vojaki in spali. Jeden izmed njih se vzbudi in pelje ženo do mramorove mize. Za mizo je sedel kralj Matjaž. Njegove brke so bile vzrasle takó velike, da so bile tri mizine noge ž njimi popolnem obvite, a četrta je bila tudi že nekoliko obrastena.

Matjaž se probudi, vzdigne glavo in vpraša ženo, kdo zapoveduje zdaj na svetu. Žena mu pové imé tedanjega vladarja, a Matjaž pobesi glavo, ter zopet zaspi.

Žena se je vrnila po istem potu, po katerem je bila prišla ter pripovedovala ljudem, kaj je videla in slišala.

(Zapisal M. Heric.)

(Dalje prihodnjič.)

Medved in zajec.

(Basen.)

Medved sreča zajca, očita mu: „Kaj bodeš ti, sirota uboga, ki si takó majhen, imaš takó tenke nožice kakor špilje in drobno teló, da bi te lahko prelomil. Poglej mene, kak hrust sem, da bi tebe kar v pestéh zmlél!“ — Zajec molči.

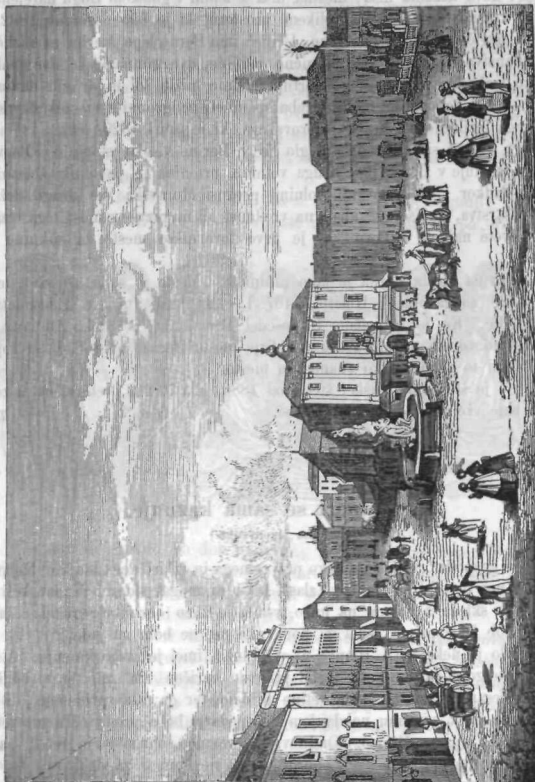
V tem pride lovec. Zajec s šibkimi in urnimi nogami ubeži, a močnega, pa neukretnega medveda lovec ustrelí.

Zajec si misli: „Koliko boljše je, da nisem takó močan in neukreten kakor medved.“

Pokolcrján.

Berno.

Berno je glavno mesto mejne grofovine Moravske, ter leži na sotočji Svitave in Švarcave. Okolica tega mesta je zelo prijetna in rodovita, a njegova lega jako ugodna v prospeth trgovine med Ogersko in Česko

Veliki trg v Bernu.

z jedne, med Avstrijskim in Slezijo zopet z druge strani. Bernardo je pa tudi najlepše mesto na Moravskem ter glavno tržišče vsega cesarstva za raznovrstno volnino in tkanino, ter rokodelsko blagó sploh. Ima lepe, široke ulice in sedem javnih trgov; največji in najlepši je tako imenovani „veliki trg“ s krasnimi vrtovi in lepim „Marijnim spomenikom“ v podobi stolpa. Cerkev

ima Berno 17, med katerimi se posebno odlikuje v gotskem zlogu zidana stolna cerkev sv. Petra. Omeniti nam je tudi še farno cerkev sv. Jakopa, ki ima 91 m visok stolp in na oknih krasne slikarije na steklu. Tudi avguštinska opatija v predmestji „Starem Bernu“ je vredna, da jo opómnemo, ker ima sloveč veliki oltar od umetelnika J. Rotter-ja. Druga znamenita in lepa poslopja so: nova deželna hiša; mestna hiša z lepim v gotskem zlogu narejenem vhodom; krasno gledališče na velikem prostoru, ki je bilo pozidano 1882. l. in je z električno lučjo razsvitljeno. Učilišče ima Berno lepo število za različne stroke znanstva; recimo: više tehnično učilišče, dve gimnaziji in dve realki, učiteljsko izobraževališče, mnogo obrtnih učilnic, nižjih šol in drugih naučnih naprav. — Na pokopališči nam je treba opómneti nadgrobní spomenik slavnega slovanskega jezikoslovca Josipa Dobrovskega, ki je umrl 1829. leta.

Obrt, vzlásti suknarstvo, doseglo je v Bernu visoko stopinjo. Razven sukná se izdeluje v Bernu tudi druga volnina, prtenina in pavolnik, železnina in pesni sladkor. V izdelovanji volnine prekosi Moravska vse druge dežele našega cesarstva, naj se vže gleda na vrednost ali na raznovrstnost tega blagá. Ta obrt cveté najbolj v Bernu, ki je prvo tovarniško mesto za suknino in volnino.

Zgodovina mesta Berna je jako zanimiva. Mesto je stalo vže 884. leta. V letu 1428. so ga oblegli Husitje, 1467. l. česki kralj Jurij, v tridesetletnej vojski Švedje. Ko je Napoleon I. posedel Dunaj, šel je preko Dunava in preložil svojo vojsko na Moravsko v obližje mesta Berna, a 1866. l. so zopet Prusi oblegli to zgodovinsko znamenito mesto.

Berno je šteló po ljudskej štetvi od 1880. leta 79:219 prebivalcev, a zdaj jih ima baje vže mnogo preko 80 tisoč. I. T.

—*—

Prevzetnost se sama kaznuje.

(Narodna pripovedka.)

Bil je gospodar, ki je imel jako prevzetnega in izbiričnega hlapca. Nobena jed mu ni bila po volji. Vzlásti boba ni mogel videti. Kadar koli je prišla skleda z bobom na mizo, vselej je žlico obrnil ter rekel: „ako se bob žlice prime, jedel ga bom, ako ne, ne bom ga jedel!“

Minulo je nekaj let. Hlapec ni več služil, imel je svojo kmetijo. A ni ravno dobro gospodaril. Tudi je bil premalo varičen, in zató si v boljših letih ni ničesar prihranil. Slabe letine pridejo, ter ga takó pritisnejo, da je bil primoran iti k svojemu nekdanjemu gospodarju boba prosit. Ta mu reče, „da naj gre ž njim v žitnico. Ondu vzame vevnico, obrne jo in reče: „ako se bob vevnice prime, dal ti ga bom, ako ne, ne bom ti ga dal!“

Hlapec se spómne svoje nekdanje prevzetnosti ter prosi gospodarja odpúščenja. A on, ki je bil mož dobrega srca, odpustil je hlapcu, nasipal mu boba in rekel: „Pómni, da Bog kaznuje vsako prevzetnost o svojem času!“

Fr. Praprotnik.

—*—

Bosna in Bošnjaki.

Bosna meji na severu ob Slavonijo po reki Savi, ob Hrvatsko po rekah Uni in Glini, nekoliko pa tudi po suhej zemlji; na vzhodu se drži Srbije, od katere jo ločite reki Drina in Ibar, nekoliko pa tudi gorovje. Na jugu se dotika Rumelije, Albanije in Črnegore, a na zapadu sega tja do jadranskega morja in Hrvatske, od katere jo loči gorovje in reka Una.

Bosna je zelo rodovita dežela in zaradi obilnih vodá jako ugodna živinoreji in poljedelstvu. Bošnjakom ni treba posebnega truda pri obdelovanji zemlje; da-si gnoja skoraj niti ne poznajo, vendar jim zemlja stotero plačuje njihov trud, vzlasti v gorenjej Bosni. Povsod raste pšenica, reč, jačmen, oves, posebno pa turšica (koruza), ob kateri se ljudjé največ živé. Obilo se pridela tudi sočivja in sadja, a bosenske češplje, iz katerih se kuha najboljša slivovka, sloví daleč po svetu.

Trgovina je še precej živahna, da-si ni še na ónej stopinji, na kateri bi lahko bila. Vzrok temu so slabe ceste in občá nevarnost po njih.

Tovaren dežela do sih dob ni imela, pač pa mnogo rokodelcev, ki izdelujejo večinoma samó najpotrebnejše stvari za domače ljudi. Bošnjaki, živeč stoletja pod turškim jarmom, napredovali so jako malo, večidel je ostalo vse onako, kakor je bilo pred sto in sto leti.

Bošnjaki so po veri kristjani a po jeziku Slovani, ker govoré srbski jezik, katerega tudi Slovenci lahko razumejo in govoré, ker je zelo podoben hrvatskemu jeziku. Oblačijo se v temno obleko. Na glavi nosijo rudečo kapico „fes“ imenovano, a nekateri si glavo ovijajo s temnim suknom, kateremu „turban“ pravijo. Hlače nosijo široke od modre barve, ki jim do kolen segajo. Na nogah imajo opanke; teló si opasujejo s širokim pasom. Vsak Bošnjak nosi úsnijato torbico, v katero spravlja različne stvari, ki mu jih je na potu treba.

Glavno mesto v Bosni je Sarajevo, ki je središče bosenskih Srbov in njihove kupčije. Po najnovjšem popisu od 1879. l. ima Sarajevo 21.377 prebivalcev, med katerimi je po veri 14.849 mahomedancev, 3.747 starovercev, 698 katoličanov in 2.077 židov. A pómneti je treba, da ta popis ni natančen, ker so se mnogi, boječ se iz neumnih razlogov ljudskega štetja, za nekoliko

časa tajno izselili iz Sarajeva, a po ljudskem štetji se zopet povrnili v mesto. Lehko se tedaj vzame, da ima Sarajevo najmanj do 32.000 prebivalcev. Hiš ima Sarajevo 6110.

Znamenito je tudi mesto Travnik, ki stoji ravno v sredi Bosne na lepem travniškem polju na reki Lašvi; na severu tega mesta se vzdiguje planina Vlašić. Travnik se deli na dvoje: na trdnjavo in na mesto izpod nje. Trdnjava je jako stara, iz dóbe bosenskih kraljev; sezidana je na vznožji planine Vlašića in je branila mesto Lašvo, katero so sezidali stari Rimljani. Dolenje mesto je iz novejšega časa in je sezidano na istem mestu, kjer je bilo staro mesto Lašva. Travnik ima mnogo prodajalnic, kjer se prodaje blago iz Sarajeva, Trsta in Dunaja.

Travnik šteje preko 14.000 prebivalcev; večina so Mohamedanci. Še le pred nekoliko leti so si Srbi sezidali novo cerkev; tudi svojo šolo imajo. Odlikujejo se od vseh Bošnjakov s čisto obleko; tudi siromaki se čisto nosijo, posebno ženske se lepo oblačijo, ker so jako ponosne.

Bosna je bila 1465. l. od Turkov premagana; plemstvo se je vsled tega poturčilo in zato ohranilo svoja posestva, a ljudstvo je ostalo krščansko, izgubilo vse in strahovito trpelo od divjih poturčencev. Tukaj ni prostora, da bi vam na drobno popisal trpljenje in bédo, katero so kristjani mnoga stoletja prebijali pod turškim gospodarstvom.

A zdaj je temu vse drugače. Turška oblast nad kristjani v Bosni in Hercegovini je zdrobljena od ónega dne, ko je avstrijska vojska pod poveljništvom generala Filipovića prestopila deželne meje in slavno zmagala v 19. dan avgusta 1878. l., ko so naši vzeli Sarajevo, glavno mesto Bosne. Tako ste prišli lepa Bosna in Hercegovina v avstrijsko oblast in Avstrija si je s tem pridobila dve deželi, ki bodele pod modro vlado našega presvitlega cesarja gotovo v veliko korist naše državi.

I. T.

—*—

Zemlja se vrti.

Učitelj so v šoli otrokom razlagali, da solnce vedno mirno stoji, a zemlja se okolo solнца suče. Komaj so učitelj svoje lice obrnili proti tabli, pošeptá nevéрни Matijček součeneu Kajetanu v uho: „To pa že ne more biti resnica; le učitelju se vrti v glavi, da kaj tacega veruje.“ Kajetan ne reče ničesar, samó z roko mahne, češ, móleči zdaj. — Iz šole se otroci odpravijo domóv, preoblečejo se in pojužinjajo. Po póludne se naša znanca snideta v ravnokar pokošenej dolini in naš nagajivi Matijček leže ondu na tla ter se vali po bregu nizdolu. Privalivši se v dolino, hoče vstati, a vrto-glav obsedi na tleh in slabo mu prihaja, ker se vse: griči in dolina, skala in drevo vrti okolo njega. Ko si pomore na nogi, reče resno svojemu tovarišu: „Zdaj verujem tudi jaz, da se zemlja vrti, saj vidim, kakó se vse suče okolo mene.“ Tovariš se mu smeje in reče: „Nikar ne misli, da se res stvari sučejo okolo tebe, to ti dela le vroča kri v glavi, tvoja pamet se vrti zdaj in se je vrtela tudi do póludne v šoli, ko ti ni bilo mogoče razumeti jasnih učiteljevih dokazov.“

Gr. J

—*—

Krajcar opisuje svoje življenje.

Jedva sem zagledal na Dunaji luč svetá, poslali so me v svet, in v 13. urah sem se pripeljal z jadernim vlakom, v žepu nekega trgovca, na obali jadranskega morja, v Trst. Bil sem takrat še lep, svetál in nepokvarjen. Trgovec je imel mladega sina, in da bi mu storil malo veselja, podaril me je otroku, ki izvestno ni znal, da imam tudi jaz svojo vrednost, da brez mene ni goldinarja. Cvilil sem mu v žepu — kakor ljudje pravijo — in težko je čakal ugodnega trenutka, da zleti z menoj k branjevki ter me dá starikavej ženici za kópo rudečih črešenj. Slednjič se mu to posreči in bil sem zopet v velikej družbi bratov krajcarjev. Ali v njihovej družbi sem zgubil uže nekaj svoje prvotne svitlobe in lepote. Še tistega dne na večer nas je razpostavila žena v svojem zadublem stanovanji v dolgih vrstah po mizi, in ko nas je preštela, pomêde nas v mošnjíček in zaveže. Več dni nisem z družimi továriši vred videl belega dné; zatorej ne vem, kje smo bili ta čas spravljeni. Za nekaj dni sem bil zopet rešen te sužnjosti; žena, naša gospodarica, dala nas je — menda v zameno — na milost in nemilost v roke velikemu, zaraščenemu možu. Kakor sem takój slutil, bil je to nekov trgovec in nisem se varal. Ž njím sem potoval v daljne kraje, na Laško, kjer se mi pa ni nič kaj dobro godilo. Ko smo dospeli v Milan, hitel je mož z nami — bilo nas je uže prav malo v žepu — v neko menjalnico ter nas zamenjal za druge nam podobne, bakrene brate, ki so pa bili vender dokaj različnejši od nas. Dolgo smo ležali v blagajnici, prestali mnogo vročine, dolzega časa in Bog zna, kaj še družega. Slednjič nas pošljejo v Trst, kjer se je začela nova dóba mojemu življenju.

Moj gospodar je bil nek gospod, ki je šel na „Velikega zvonarja,“ najvišjo goro na Koroškem. Ne vem po kakem naključji sem mu padel iz žepa ter obležal gotovo 3000 metrov visoko nad morjem, na stezi, ki pelje na vrh gore. Moj gospodar me ni velikó pogrešal, a druga je bila za mene. Strah in gróza sta me preletavala v tej samoti in misel, da bodem obležal za vse veke, tirala me je do skrajnega obupa. — Dan je minul za dnevom, a pomoči ni bilo od nikodar. Sneg je začel uže naletavati in me zakril očem rešiteljev. Hvala mojemu bakrenomu zdravju in mojej bakrenej naravi, prestal in preživel sem dolgo zimo pod težko sneženo odejo. Tudi vodeni curek kopnečega vzpomladanskega snega me ni mogel utopiti, da-si je dolgo drl nad menoj. Na te nezgóde je prišel dan rešitve. Po stezi prisopiha s počasnim korakom ubog črednik, ki je nabiral planinskih cvetic. Drug družega sva se razveselila, ko sva se ugledala. Pobral me je in vtaknil v žep. Sedaj sem še le videl, kako hudo me je dolga zima oškodovala. Zelenec me je bil precej objedel, in moja prvotna lepota je popolnem zginila. — Ali hvaležen, da sem bil rešen gotove smrti, stopil sem rad v svojo službo. S tremi drugimi továriši sem romal v dolino k pekarji, ki je utešil našega lačnega gospodarja s hlebom kruha.

Da-si sem do sedaj uže mnogo prestal, vender me ni nobeden mojih gospodarjev poškodoval telesno. Druga se mi je pa godila pri mojem novem komaj desetletnem gospodarji, ki me je dobil iz pekarjevih rok. V teku jednega dné me je takó pokvaril, da sem bil od slej vedno v zasméh svojim

čvrstim, nepokvarjenim tovarišem. V moje bakreno meso je zavrtal luknjo, navezal me na dolgo nit in sukal po zraku, da sem odletaval na vse strani. — Naposled mi je narezal na zadnjo stran z nožem križ, ki mi ni nikdar več zarastel. Tako razmesarjenega me je nesel v prodajalnico ter si kupil za me sladkih rožičev. Koder sem hodil od sih dob, povsod so me nezaupno ogledovali.

Kakor znano, dajejo nas vbogajme starim, bolehnim ljudem, ki si ne morejo z delom kruha služiti. Tudi mene je to doletelo. Dobil me je nek starček, ki je zmôlil za zdravje ónega, ki me je dal njemu v last, mnogo očenašev ter me je bolj njegoval, nego li bogatini moje po vrednosti više brate in sestre. Mož je živel po največ od milostinj, ki jih je dobival po hišah. Tudi oblačil si ni kupoval za svoje novce. Spravljal nas je za óne čase, ko mu ne bode več mogoče hoditi po hišah. Zavezal nas je v stopalo stare nogavice in ondú smo životarili z njim vred. Skrival nas je skrbno tujim očem, posebno pa ónim, ki ne vedó razločevati „kaj je moje ali tvoje.“ Osoda je hotela, da sem prišel tudi tatú v roke. Nek mlad postopač izmaknil je starcu skrit mošnjček in okoristil ž njim sebe in svoje pajdaše. Postopači so se spravili k igri in v kratkem času sem obšel igralno mizo sto in stokratov. Plačevali so z menoj zgubljeno igro. Po končanej igri odidejo v žganjarijo, da dobé za nas žganja. Krémar žganjarije je bil moj novi gospodar, kjer se pa nisem dolgo mudil. Še tistega dné me vrže kot milodar v cerkveno pušico, kjer sem ležal dolgo časa. Po tem dolgem odmoru pošljejo me gospod župnik z mnogimi drugimi tovariši k svečarju za cerkvene sveče. Svečar me vtakne v žep kot denar za svoje vsakdanje potrebe. Ko se je necega dne izprehajal ob železnej cesti, izmislil si šalo, za kratek čas položiti na železnocestni tir krajcar, da ga parni stroj malo pretare. Nesrečna njegova roka prime mene, ker sem bil med vsemi najgrji in najslabeji. Položi me na tir, po katerem je v nekoliko trenutkih prisopihal dolg tovoren vlak. Težak stroj in dolga vrsta voz pretisnila in razdrobila mi je moja bakrena rebra do dobrega; a neusmiljeni svečar se je smijal mojej strašnej podobi. Nič več nisem bil za rabo. Vrgel me je med staro železnino, kjer zdaj popolnoma zapuščen čakam svojega koneca.

H. Podkrajšek.

— x —

Zgodovinsko - mestopisni obrazi.

(Spisuje P. F. H.)

XIV. Ljubljana.

(Dalje.)

a razvalinah nekđaj cvetoče Emone se je kmalu vzdignila nova naselbina. Ko so si Longobardi prisvojili Norik in Panonijo, sezidali so okolo 527. l. v sedanjem Gradišči novo trdnjavo. Pozneje je Narzes, slavni grški vojskovodja cesarja Justinijana, premagavši Longobarde, mesto olupšal in utrdil 554—580. l. Ko je prišel potem v nemilost pri cesarji, preživel je tú poslednje dni svojega življenja.

Po teh krajih živoči Slovenci so vzdihovali skozi polstoletja pod krutim gospodarstvom divjih Avarov ali Obrov, dokler jih ni iz te krute sužnjosti rešil Samo, ki je ustanovil veliko slovansko kraljestvo 624. l. Kakih sto let

je bil zdaj mir in cvetelo je blagostanje; Slovenci so živeli pod svojimi vojvodi in župani. Tudi v Ljubljani je bila baje taka županija.

Ali mir ni dolgo trajal; jela ga je kaliti nova nevihta, preteča od zahoda.

Frankovsko gospodstvo se je širilo vedno bolj in bolj. Iz začetka so se Slovenci bojevali s Franki skupaj proti neusmiljenim Avarom; ali s tem so si zaménili le gospodstvo. Za Karola Velikega 788. l. so si Franki podjarmili deželo. Izvestno je, da so zasedli tudi hölmec ob mestu, sezidali na njem grad in ga utrdili, a okolo njega se je jela širiti sedanja Ljubljana ob desnem bregu Ljubljanice, nasproti starej Emoni.

V poprejšnjih stoletjih je trpela dežela veliko kvare po divjih Avarih a zdaj zopet po divjih Madjarih, ki so se bojevali proti Nemčiji in Italiji. Okolo 919. l. je bila krvava bitka z Madjari poleg Ljubljane. Ko je Oton I. 955. l. uničil moč Madjarov na polji ob reki Lehu, začela je Ljubljana zopet cveteti. Na gradu je bila deželna knežka pfalca, da-si za tega časa Ljubljana še ni bila deželi glavno mesto.

Iz desetega stoletja naprej nimamo sporočil. Verjetno je, da so si Nemci prisvojili te kraje in slovenski narod jim je bil suženj.

„Sicer te je za dolgo noč pokrila,
In vgasnil bil ti zgodnje zarje svit;
Ko mnogim sestram sreča je svetila,
Bil tebi blišče prijazne zvezde skrit.
Osoda grenka ni te zadušila,
Nad tabo čul moči nebeške ščit,
In po stoletjih spet si oživila,
V lepoti rajski večno boš živela.“

(Okislet).

Po divjih Avarih in drugih narodih je zginilo tudi kerščanstvo iz naših krajev. Da so se naši pradedji pokristijanili, gre v prvej vrsti hvala Oglejskim patrijarhom, vzlasti sv. Pavlinu (od 776—802. l.) in Solnograškim nadškofom. Ker so pa oznanovali kersčansko vero Nemci, kateri niso znali slovenskega jezika, razširjalo se je le počasi. Iz te dōbe imamo tudi najstarejše slovstvene slovenske spomenike. Pripoveduje se tudi, da so pobožni brodniki vže 745. l. sezidali cerkvico sv. Nikolaja. — Oglejski patrijarhi so bili višji cerkveni glavarji ter so imeli veliko oblasti; ž njimi so tekmovali koroški vojvode Ortenburgerji.

V jedenajstem stoletji je v Ljubljani zabiležiti le malo novic. Leta 1006. je morila huda kuga ljudi po Ljubljani in njenej okolici. Valvazor nam poroča, da je pomorila nad 17.000 ljudi. To število, da-si nekoliko prenapeto, kaže nam vender, da je bila Ljubljana vže močno obljudena. Tudi trgovina je bila jako živahna v tem stoletji. Znana sta nam dva trgovca, prvi: Petēr Berlak, ustanovil je sirotišnico (1041. l.); drugi: Baldovie po imenu, sezidal je cerkev sv. Filipa, katera se je pozneje izročila frančiškanom in je bila pozneje posvečena Materi Božjej. — Kako pobožnega duhá so bili Ljubljančani v onej dōbi, kaže nam poročilo, v katerem čitamo, da se je podalo (1057. l.) preko sto romarjev na daljni pot v Jeruzalem. Večino teh romarjev so Arabci pomorili, a nekaj so jih odpeljali v sužnjest. Tudi brez prijetnih zabav Ljubljančani v rečenej dōbi niso bili. Leta 1092. je priredilo starešinstvo dirko z ladijami po Ljubljanici ter odločilo v ta namen troje daril: tovor vina, 3 vatle sukna in dvoje nogavic. Kdor je hotel dobiti prvo darilo, moral je pometati

svoje tekmece z drogom iz ladije v Ljubljano; za drugo in tretje darilo je moral vse prekositi na hitrosti. Leta 1143. je brat mejnega grofa iz Kranja priredil turnir, katerega se je udeležilo plemstvo iz sosednjih dežel. — V jeseni 1190. leta je Ljubljana preplavila mesto, da so se morali ljudje v ladijah voziti po ulicah. Leta 1210. so se krakovski in trnovski brodniki borili s pestmi za jeden tovor vina v razveseljevanje in razvedrenje mestne gospóde.

Ortenburški vojvode so delili Ljubljanici raznih pravic, da bi se jej bili bolj prikupili, ter so po večkrat prebivali v Ljubljani, kakor n. pr. vojvoda Bernard; ž njim se je naselilo plemstvo v Ljubljano. S tem se je Ljubljana za mnogo povécala. Za dóbe rečenega vojvode so se naselili prvi redovniki reda sv. Frančiška v Ljubljano (1233. l.)

Ravno tako je Ljubljano odlikoval tudi vojvoda Ulrik III., ki je bil po-božen, radodaren in blag knez. On je vpeljal nemški red „križakov“ (1262. l.) ter je po leti najrajše bival na svojem gradu, sedanjem Tivoli. Skoraj gotovo je ta blagi knez podaril Ljubljani tudi mestne pravice malo pred svojo smrtjo.* V tej dóbi so imeli tudi prvega mestnega sodnika, ki mu je bilo imé Urban, a pisal se je „Procel“.

Po Ulrikovej smrti je bil gospodar Ljubljane njegov brat, Oglejski patrijarh Filip, ki je podedoval imovino koroških vojvod. A njegov sorodnik, Češki kralj Otakar, prilastoval si je tudi dedne pravice. Zategadelj pridere s svojimi vojaki na Kranjsko (meseca novembra 1270. l.) obvlada mesto s prvim naskokom, na kar se mu prostovoljno udá posadka na gradu. Češki vojaki zasedejo Ljubljanski grad; ali vže 1276. l. mora kralj Otakar prepustiti notranje avstrijske dežele novoizvoljenemu nemškemu cesarju Rudolfu Habsburškemu, kateri je izročil Koroško in Kranjsko tirolskemu grofu Majnhardu, a ta je prepustil vladu svojemu sinu Henriku, ki je bil tudi Češki in Poljski kralj (1307. l.)

Ko je moral zapustiti kraljestvi, podal se je na Koroško in Kranjsko; živel je v Ljubljani 1313. l., kjer mu je umrla soproga Neža. Ljubljančani so se Henriku često pritožili zavoljo čudnega obnašanja plemenitašev, kateri si so stavili poslopja v mestu, a niso hoteli plačevati mestnih davkov niti drugih troškov. Zatorej je zaukazal vojvoda (1320. l.) da mora vsak, kdor koli se naseli v Ljubljani, plačevati vse davke, kakor drugi meščani, ter pripomagati, da se vzdržuje mestna straža, obzidje, jarki in mostovi.

L. 1336. so prevzeli avstrijski vojvode vladu Kranjske dežele. Vojvoda Oton Veseli je potrdil mestu vse pravice, katere je dobila Ljubljana od Henrika 1320. l. V letu 1338. so se poklonili in zvestobo obljubili kranjski stanovi Albrehtu II. v Ljubljani. Za njegove vlade je dobila dežela vicedome in deželnega glavarja. L. 1358. je umrl Albreht II. in njemu so nasledovali Rudolf IV. Albreht III. in Leopold III. L. 1360. je prišel nadvojvoda Rudolf IV. s sijajnim spremstvom v Ljubljano, kjer ga je pričakovalo več škofov, vladajočih knezov in mnogo plemenitašev, da bi se vkupe posvetovali zaradi Oglejskega patrijarhatstva, beneških zadev in utrjenja južne meje. — (Dalje prihodajč.)

* V nobenem meni pristopnem viru nisem čital, kdaj je Ljubljana dobila mestne pravice. Znani nabiratelj starih listin in izdajatelj „arhiva“, g. J. Šumi, pokazal mi je iz prijaznosti dve stari listini, po katerih gre takó sklepati. V jednej iz 1265. l. se še čita: „Datum in Laibaco nostro foro“, v drugoj iz 1299. l. pa vže: Geschehen ze Leybach in der stat.“ Ker so po Ulrikovej smrti (1269. l.) nastali zelo viharni časi, zgodilo se je zatorej mej leti 1265—69.

Razne stvari.

Drobtine.

Nemila in neizprosna smrt nam je zopet pokosila vrlega domoljuba in prijatelja slovenske mladine. Umril je večer 30. septembra večer občespoštovani, velezaslužni gospod

vitez Josip Schneid,

c. kr. vladni svetovalec, bivši državni in sedanji deželni poslanec.

Bil je rajnji zvest naročnik našemu listu, za katerega se je vedno zanimival, ter je tudi „Knjižnico za slov. mladino“ podpiral z naročili. Bodi mu blag spomin tudi v našem listu in Bog mu povrni stotero, kar je dobrega storil v blagor nežne mladine. Zemlja mu bodi lahka in v miru naj počiva.

Labód, rak in ščuka.

(Krylóv.)

Kedár soglasja ní v továriših,
Ne pojde složno délo njih,
Uspéha jim iz njega ní, temvéé le muka.
Nekdáj lobód in rák in ščuka
Z nalógom vezí vóz sklenó,
In vánj se vkúpe vsi trijé vpregó;
Iz kože lézejo, a vózu le ní hóda!
Za njé bí zdél se nálog še legák:
A vzpénja se lobód v oblák,
Nazáj prítiska rák a ščuko vabi voda.
Kdo njéh je kriv, kdo nékriv, — ní sodíti nam;
A vóz je le sedáj še tam.

Postlovenil J. Rósa.

(Poméń in vrednost kruha v Čehih.) Če pride v Čehih gost v katero koli hišo, takój mu predlože kruha in soli. To zahteva splošen staročeški običaj. Kruh se imenuje navadno „dar božji;“ o njem se govori vselej z veliko častjo. Miza, pri kateraj se uživa dar božji, je vedno jako čista. Hleba ne

načnè nihče poprej, dokler ni napravil čezenj znamenje sv. križa. Ljudje pravijo, da se nikdar z ljudmi ne sprijazni óni, kateri se s kruhom sprijaznil ní. Komur kruha ne ponudijo, ónega zaničujejo. — Vsi kruhovi odpadki ali drobtinice se vestno poberó in dájó živini, ali se pa v ognji sežgó. Po drobtinah hoditi je velik greh. Pripoveduje se, da je nekdaž nek kmet iz malomarnosti stopil na kruhove drobtine, ki so ležale na tleh, in je v tistem trenutku tako zavpil, da je takój oglušil. Ostal je gluh do svoje smrti.

H. Podkrajšek.

Kratkočasnici.

* Učitelj: Franek, povej mi, kdo pri vas suši senó? — Učenec: Hlapec in oče! — Učitelj: Kdo pa pri vas, Anica? — Anica: Pri nas pa mati in dekla. — Učitelj: In pri vas, Jožek? Kdo suši pri vas senó? — Jožek nekaj časa misli in misli, nato pa hitro odgovori: „Pri nas pa solnce suši senó, gospod učitelj!“

* Sin: Oče, zdaj sem vžé 17 let star, pustite me vender, da grem jednokrat sam v sosedovo krémo! — Oče: Nu, potlej stóri, česar ne moreš opustiti. — Sin: Ali, oče, jaz nimam denarja. — Oče: Nu, potlej pa pusti, česar ne moreš storiti.

Besedna naloga.

(Priobčil Svoj. Tertinek.)

Izúmi sedem besed, katere deneš jedno pod drugo takó, da ti začetne besede od zgoraj nizdolu dadó imé puščave, ki spada k ónemu delu sveta, katerega ti pové prva beseda, ako jo čítaš od leve na desno. Druga beseda ti imenuje občé znano mestíce na Štajerskem, tretja ti pové velik del sveta, četrta golazen brez nog, peta zemljo, ki jo dobiš na mokrotnih krajih, šesta kraj na slovenskem Štajerskem, in sedma žensko krstno imé. A pómneti moraš, da vse besede, ki jih dobodeš, imajo končnico *a*.

(Rešitev in imena rešitev v prih. listu.)

